

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Örigenus Tōn Eis Tas Theias Graphas Exēgētikōn Apanta Ta Ellēnisti Heuriskomena

Cui idem præfixit Origeniana, Tripartitum opus, quo Origenis narratur vita,
doctrina excutitur, scripta recensentur

Origenes

Rothomagi, 1668

Caput primum. Origenis eruditio

urn:nbn:de:hbz:466:1-25059

A magis mirandum est ab erudito viro in hunc censum Potamiānam adscribi, Basilde expuncto. Quasi vero parum credibile sit virum bellicæ rei deditum, cum Origenis fama per-
 motus esset, accessisse ad eum, & nonnulla rerum Christianarum accepta ab eo notitia, cum
 Potamiānam ad supplicium pro munere suo deduceret, eam ab improborum hominū pe-
 tulantia prohibuisse, ab eaque postmodum jam fato functa secundum quietem excitatum,
 Christi fidem palam fuisse professum. Huc etiam confert Nicephorus Alexandrinum Hie-
 rosolymitanum Episcopum, & Casariensem Theodotum; quibus Mammaam quoque
 adungere, & memoratum illum ab Eusebio Arabiæ Præsidem rationi consentaneum est.
 Denique innumeri, inquit Vincentius Lirinensis, ex sinu suo Doctores, innumeri Sacerdotes, Con-
 fessores, & Martyres existunt.

Nicoph. lib.
 1. cap. 10.
 Euseb. lib.
 6. Hist. c. 19.
 Vincen.
 Lirin. adu.
 Her. Com-
 mentario l.
 cap. 23.

ORIGENIANORVM LIBER SECVNDVS.

ORIGENIS DOCTRINA.

Libri secundi partitio.

EXPLICATA Origenis vita, institutus ordo postulat ut ad exponendam ejus doctri-
 nam progrediamur. Id propositum fronte simplex, multiplex sane est in recessu:
 nam & de eruditione Origenis, & ijs quibus potissimum dum viveret animum in-
 D formavit artibus & studijs, nonnulla præmittenda erunt. Tum dogmata illius suis distincta
 proponuntur capitibus; non ea quidem quæ Ecclesiæ decretis consona universa tulerunt
 suffragia, vel quæ levioris sunt momenti; sed quæ majoris in Ecclesiâ ponderis à commu-
 nibus & receptis sunt aliena sententijs; eaque præsertim quæ Patrum subinde censuris &
 Anathematis Synodorum vexata sunt. Quibus subjungetur Origenianæ doctrinæ, non di-
 cam Apologia; nam neque ausim, neque sane velim; sed accuratum & præjudicijs omni-
 bus liberum ac solutum examen. Hinc ad ipsam Dogmatum illorum describendam sum-
 matim fortunam accedemus, ut quas excitavit in Ecclesiâ procellas, quantis partium stu-
 diis oppugnata & propugnata sint, palam fiat. Atque ita in capita quatuor Liber iste distri-
 buit. I. agit de eruditione Origenis. II. Dogmata ipsius excutiantur. III. doctrinæ
 E ejus generale examen continetur. IV. fortuna doctrinæ ejusdem narratur.

CAPVT PRIMVM.

ORIGENIS ERVDITIO.

I. Scripturæ callentissimus fuit Origenes, II. sed Ebraicæ linguæ parum consultus, Sa-
 maritana vero penitus ignarus. III. Scripturæ Interpretes, scriptoresque Ecclesiasticos stu-
 F diose legi: IV. Sacræ doctrinæ causa excoluit τὰς ἑξωθεν, Philosophiam præsertim; V. sed
 & reliquas disciplinas.

I. **P**RIMVM illud ac præcipuum fuit Origenis à teneris pueritiæ annis ad obitum
 usque studium, ad interiorem ac reconditam sacrarum literarum peritiā pen-
 trare. In quo quidem ita se tractavit ut admirabile esset, nec quisquam deinde
 tantum in ea exercitatione consecutus sit; sive literam ipsam, quemadmodum vocant,
 spectes, quam totam memoriæ ita commendaverat, ut locos omnes ex tempore, etiam li-
 bris inconsultis, apposite recitaret; sive intimos ac latentes sensus, quos tanta sagacitate
 eruit, ὡς εἰ ἐκείνη, inquit Suidas, πάντα τῶν μετέπειτα τῆς ἐκκλησίας διδασκαλῶν καὶ ἀποφωρίσ
 d

εὐλαφίαν. Id facile ex nostris apparebit Observationibus, in quibus loca Patrum consimilia, & ab Origenianis profecta per ἀπομυκτικῶς indicamus. Nec ullum vero ad exquisitam divinorum Voluminum comparandam notitiam subsidium neglexit: cum vulgata quippe apud Alexandrinos Septuaginta Senum interpretatione alias magnis à se sumtibus redemptas contulit, Aquilæ, Theodotionis, & Symmachi; ac Quintam item, & Sextam in lucem à se primo editas; easque ad Ebraica accommodavit exemplaria, unde Tetrapla, Hexapla, & Octapla exciterunt.

II. Quod si plus sese in Ebraicis exercuisset, majoremque linguæ hujus fuisset peritiam consecutus, nihil ei ad perfectam sacræ Legis cognitionem defuisset, sed tantum decerpit ex ea gloria, quantum ex loquelæ hujus studio detraxit. Dicam enim vere: vel Ebraismi parum scientes sunt, vel in lætione Origenianorum operum perfunctorie versati, qui eximium quid ipsi vel in sanctæ linguæ, vel in earum quæ ex hoc fonte profectæ sunt dialectorum peritia tribuerunt. Nec opinioni nostræ contradicit Hieronymus, etsi videtur contradicere, cum ait singularem loquelæ hujus notitiam demiratam in eo fuisse totam Græciam: mirum id quippe videri potuit Græcis Ebraismi rudibus & imperitis, nec quantum in eo profecisset Origenes existimare scientibus. Minime vero suam ipse linguæ hujus ignoracionem dissimulat Homil. 14. in Num. *Atunt ergo, inquit, qui Hebraicas literas legunt, in hoc loco, Deus, non sub signo tetragrammati esse positum: de quo qui potest requirat.* Multa in Observationibus nostris animadvertimus, quæ incitiam ejus in Ebraicis demonstrant; cujusmodi est frivola illa distinctio, ἀπομυκτικῶς inter & ἀφανῶς, quam comminiscitur ad Matth. 18. 18. & ad quam Christum respexisse tradit; quasi hanc distinctionem ferat Syriaca dialectus, quam Christus usurpabat: cujusmodi est falsa illa nominis *Aser* interpretatio, quæ habetur in Comment. ad Matth. 18. 19. quasi derivetur à ἄσρ *erudys*, *ligavit*, cum fiat ab ἄσρ *ligavit*. Quamquam auctoritate Senum Septuaginta excusari id potest, qui ἄσρ aliquando ita reddiderunt, quasi idem esset ac ἄσρ. Vt Psalm. 104. (Ebr. 105.) 22. pro Ebræo ἄσρ ἄσρ ἄσρ habent, ἄσρ ἄσρ ἄσρ τῶν ἀρχόντων αὐτοῦ. Vulgata: *ut erudires principes ejus.* Et Of. 10. 10. ἄσρ ἄσρ. LXX. ἀπομυκτικῶς ἀφανῶς. Vulgata: *corripiam eos:* cujusmodi est depravata illa læctio loci Interpretum LXX. 2 Esdr. 11. *ὁ ἄσρ τῶν βασιλέων.* quod si in Ebraicis utcunque fuisset versatus, quæ habent ἄσρ ἄσρ emendasset utique in τῶν ὄ. ἄσρ τῶν βασιλέων, si modo hunc ipse errorem non innoxit, qui certe in LXX Seniorum exemplaribus nusquam extat: cujusmodi est inepta illa expositio vocabuli, *Iohannes*, quod formari existimavit à nomine ἰωάνης prefixo, & ἰωάν, cum ex solo ἰωάν prefixis servilibus literis derivatum sit. Plerumque itidem peccat in perscrutandis nominum Ebraicorum originibus. Proclive id nempe fuit viro ad mutuatiam lucem vestigia sua in locis ignotis regenti: præstabat autem lucem Iudæus Philo, qui Ebraica Veteris Testamenti nomina peculiari libro fuerat interpretatus; cui libro parem subjunxit Origenes, Ebraicorum Novi Testamenti expositionem complexum. Qui vero non offendisset Origenes Philonem sequens ducē, qui Iudæus licet, Judæis prognatus, ne mediocri quidem literarum Ebraicarum aura, uti neque Hellenistæ fere reliqui, fuerat afflatus? Id si minus in hominibus Alexandria natis & eductis novum est, quorum naturæ repugnare scribit Hieronymus, Ebraicam linguam addiscere, pro more Græcorum omnium, qui linguarum exoticarum studium aspernari consueverunt; at in Iosepho illo Ebræo Mattathia filio plane mirum videri debet; & facile quippe ex ejus scriptis deprehendere licet, ad magnam illam & singularem Judaicarum originum cognitionem non parem ipsam patriæ loquelæ peritiam contulisse; quamvis se nonnulla Ebraice scripserit dicat, quæ lapsu temporum intercederunt.

Hieronym. Ep. β. 5. ad Paulian.

Origen. in Matth. 19. 11.

Hieronym. De scriptor. Eccl. in Origene.

Quæ habent ἄσρ ἄσρ emendasset utique in τῶν ὄ. ἄσρ τῶν βασιλέων, si modo hunc ipse errorem non innoxit, qui certe in LXX Seniorum exemplaribus nusquam extat: cujusmodi est inepta illa expositio vocabuli, *Iohannes*, quod formari existimavit à nomine ἰωάνης prefixo, & ἰωάν, cum ex solo ἰωάν prefixis servilibus literis derivatum sit. Plerumque itidem peccat in perscrutandis nominum Ebraicorum originibus. Proclive id nempe fuit viro ad mutuatiam lucem vestigia sua in locis ignotis regenti: præstabat autem lucem Iudæus Philo, qui Ebraica Veteris Testamenti nomina peculiari libro fuerat interpretatus; cui libro parem subjunxit Origenes, Ebraicorum Novi Testamenti expositionem complexum. Qui vero non offendisset Origenes Philonem sequens ducē, qui Iudæus licet, Judæis prognatus, ne mediocri quidem literarum Ebraicarum aura, uti neque Hellenistæ fere reliqui, fuerat afflatus? Id si minus in hominibus Alexandria natis & eductis novum est, quorum naturæ repugnare scribit Hieronymus, Ebraicam linguam addiscere, pro more Græcorum omnium, qui linguarum exoticarum studium aspernari consueverunt; at in Iosepho illo Ebræo Mattathia filio plane mirum videri debet; & facile quippe ex ejus scriptis deprehendere licet, ad magnam illam & singularem Judaicarum originum cognitionem non parem ipsam patriæ loquelæ peritiam contulisse; quamvis se nonnulla Ebraice scripserit dicat, quæ lapsu temporum intercederunt.

Quæ habent ἄσρ ἄσρ emendasset utique in τῶν ὄ. ἄσρ τῶν βασιλέων, si modo hunc ipse errorem non innoxit, qui certe in LXX Seniorum exemplaribus nusquam extat: cujusmodi est inepta illa expositio vocabuli, *Iohannes*, quod formari existimavit à nomine ἰωάνης prefixo, & ἰωάν, cum ex solo ἰωάν prefixis servilibus literis derivatum sit. Plerumque itidem peccat in perscrutandis nominum Ebraicorum originibus. Proclive id nempe fuit viro ad mutuatiam lucem vestigia sua in locis ignotis regenti: præstabat autem lucem Iudæus Philo, qui Ebraica Veteris Testamenti nomina peculiari libro fuerat interpretatus; cui libro parem subjunxit Origenes, Ebraicorum Novi Testamenti expositionem complexum. Qui vero non offendisset Origenes Philonem sequens ducē, qui Iudæus licet, Judæis prognatus, ne mediocri quidem literarum Ebraicarum aura, uti neque Hellenistæ fere reliqui, fuerat afflatus? Id si minus in hominibus Alexandria natis & eductis novum est, quorum naturæ repugnare scribit Hieronymus, Ebraicam linguam addiscere, pro more Græcorum omnium, qui linguarum exoticarum studium aspernari consueverunt; at in Iosepho illo Ebræo Mattathia filio plane mirum videri debet; & facile quippe ex ejus scriptis deprehendere licet, ad magnam illam & singularem Judaicarum originum cognitionem non parem ipsam patriæ loquelæ peritiam contulisse; quamvis se nonnulla Ebraice scripserit dicat, quæ lapsu temporum intercederunt.

Quæ habent ἄσρ ἄσρ emendasset utique in τῶν ὄ. ἄσρ τῶν βασιλέων, si modo hunc ipse errorem non innoxit, qui certe in LXX Seniorum exemplaribus nusquam extat: cujusmodi est inepta illa expositio vocabuli, *Iohannes*, quod formari existimavit à nomine ἰωάνης prefixo, & ἰωάν, cum ex solo ἰωάν prefixis servilibus literis derivatum sit. Plerumque itidem peccat in perscrutandis nominum Ebraicorum originibus. Proclive id nempe fuit viro ad mutuatiam lucem vestigia sua in locis ignotis regenti: præstabat autem lucem Iudæus Philo, qui Ebraica Veteris Testamenti nomina peculiari libro fuerat interpretatus; cui libro parem subjunxit Origenes, Ebraicorum Novi Testamenti expositionem complexum. Qui vero non offendisset Origenes Philonem sequens ducē, qui Iudæus licet, Judæis prognatus, ne mediocri quidem literarum Ebraicarum aura, uti neque Hellenistæ fere reliqui, fuerat afflatus? Id si minus in hominibus Alexandria natis & eductis novum est, quorum naturæ repugnare scribit Hieronymus, Ebraicam linguam addiscere, pro more Græcorum omnium, qui linguarum exoticarum studium aspernari consueverunt; at in Iosepho illo Ebræo Mattathia filio plane mirum videri debet; & facile quippe ex ejus scriptis deprehendere licet, ad magnam illam & singularem Judaicarum originum cognitionem non parem ipsam patriæ loquelæ peritiam contulisse; quamvis se nonnulla Ebraice scripserit dicat, quæ lapsu temporum intercederunt.

Quæ habent ἄσρ ἄσρ emendasset utique in τῶν ὄ. ἄσρ τῶν βασιλέων, si modo hunc ipse errorem non innoxit, qui certe in LXX Seniorum exemplaribus nusquam extat: cujusmodi est inepta illa expositio vocabuli, *Iohannes*, quod formari existimavit à nomine ἰωάνης prefixo, & ἰωάν, cum ex solo ἰωάν prefixis servilibus literis derivatum sit. Plerumque itidem peccat in perscrutandis nominum Ebraicorum originibus. Proclive id nempe fuit viro ad mutuatiam lucem vestigia sua in locis ignotis regenti: præstabat autem lucem Iudæus Philo, qui Ebraica Veteris Testamenti nomina peculiari libro fuerat interpretatus; cui libro parem subjunxit Origenes, Ebraicorum Novi Testamenti expositionem complexum. Qui vero non offendisset Origenes Philonem sequens ducē, qui Iudæus licet, Judæis prognatus, ne mediocri quidem literarum Ebraicarum aura, uti neque Hellenistæ fere reliqui, fuerat afflatus? Id si minus in hominibus Alexandria natis & eductis novum est, quorum naturæ repugnare scribit Hieronymus, Ebraicam linguam addiscere, pro more Græcorum omnium, qui linguarum exoticarum studium aspernari consueverunt; at in Iosepho illo Ebræo Mattathia filio plane mirum videri debet; & facile quippe ex ejus scriptis deprehendere licet, ad magnam illam & singularem Judaicarum originum cognitionem non parem ipsam patriæ loquelæ peritiam contulisse; quamvis se nonnulla Ebraice scripserit dicat, quæ lapsu temporum intercederunt.

A quando ad crucis formam esse depictum, ut fidem faciunt vetustissimi nummi Ebraeorum.

III. Non Scripturæ interpretationes duntaxat, sed ipsos etiam Interpretes, Scriptoresque adeo Ecclesiasticos omnes accurate evolverat Adamantius, quorum patrocinium sententis suis plerumque nominatim aseiscit, Clementis puta, Ignatii, Iosephi Philonis & aliorum. Neque id in libris solum qui à Rufino conversi sunt, reperias; hæc quippe vir huius ætatis eruditus ab Interprete conficta existimabat; sed in Græcis etiam Tomis, vel scriptionibus ab Hieronymo latinitate donatis, præcipue vero in libris contra Celsum. Inter Ecclesiasticos scriptores, apocryphorum auctores librorum refero, quorum testimonijs sæpe quoque utitur; non plus tamen ijs fidei vel auctoritatis tribuens, quam quantum ex hoc Apostoli monito tribuere licet; *Omnia probate, quod bonum est tenete.*

B IV. Fuit ergo præcipua Origenis in Scripturis enodandis cõtentio, cuius disciplinæ causa excoluit etiam *ἱστορίαν*, sed Philosophiam potissimū. Vnum autem præ reliquis Platonem admiratus est: sic ut Christiana dogmata ad Platonicæ doctrinæ leges, non ipsam Platonis doctrinam ad Christi effata accommodaret. Exemplo suo Origenem eo compulit Philo Iudæus, totus ad Platonis exemplum compositus, non Platoni nimis tribuendo duntaxat, sed Scripturam etiam allegorijs perpetuis explanando. Compulit & præceptor illius Clemens Alexandrinus, Academiæ pigmentis res Christianas illustrare suctus; quod & maxima pars fecit veterum Patrum, sed parcius & verecundius. His itaque Platonicorum delirijs sincerum doctrinæ Christianæ vas postquam incrustavit Adamantius, ex illo doctrina eius corrupta est, & profanis imbuta erroribus, unde infinitis iactatus convitijs, &

C querelis in summas incidit calamitates, & laudem meritis partam decoxit. Sed nec Academia finibus ingenium suum coercuit; universas ille Philosophorum sectas animo pervagatus est. Pythagoricorum scriptis delectatum fuisse, & Stoicorum quoque adhibuisse libros testis est Porphyrius. Hinc adeo non uni alicui addictum sectæ, sed omnium studiosum fuisse, ex ijsque quidquid utilius esset, & vero similis decerpisse, idemque discipulis ut faceret caute præcipisse Gregorius Thaumaturgus scriptum reliquit; ut non tam Platonicus, vel Pythagoricus, quam Potamonius dici debeat, à Potamone illo Alexandrino, qui Eclecticæ sectæ auctor fuit. Quocirca Iustinianus in Epistola ad Menam, & in altera ad Quintam Synodum, Paganorum erroribus affinem fuisse Origenem tam crebro

Gregor.
Thaum.
in
Panag.

D V. Ad reliquas quoque disciplinas, sive Mathematicas artes, sive eas quæ ab humanitate nomen habent, animum appulit; sed majorem videtur ijs artibus impendisse operam, quatum erat usus vel ad Scripturæ sacræ illustrationem, vel ad morum emendationem, vel ad Ecclesiæ adificationem accommodatior. Tam assidui autem & inexhausti in evolendis voluminibus laboris fuit, ut objiciat ei Theophilus, perpetuus ipsius insectator, *iactare se illum in scientia Scripturarum, & putare tanta legisse, quam nullus hominum legerit*: tanta vero

Theophil.
Paph. 1.

E tera sacris promovendis conducant parum intelligentium. Tantam demum sibi nominis claritatem eruditione sua peperit, ut ad eum confluerent omnis generis homines, excellentem ejus eruditionem Ethnici ipsi celebrarent scriptis, suas ei consecrarent lucubrationes, disciplinarum omnium encyclopadiam animo crederetur esse complexus, & princeps inter literatos ab omnibus propemodum poneretur.

Euseb. libr.
3. cap. 9.

CAPVT SECVNDVM.

ORIGENIS DOGMATA.

Capitis secundi Prologus, & partitio.

PERVENIMVS jam ad ipsa Origenis dogmata, sive quæ reprehensiones experta aliquo modo defendi possunt; sive quæ sanæ Christianorum doctrinæ re ipsa minus consentanea omnem penitus respuunt excusationem: nec ea modo quæ culpari vulgo solent, sed quæ nos etiam ex attenta & diligenti lucubrationum eius lectione excepimus. Alij quidem uniuersos Origenis errores defendere qua jure, quaq; injuria sunt aggressi; magnam hinc sibi spondentes laudem, si receptas de eo opiniones impugnarent;

d ij